

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/ statsråd Nikolai Astrup og Linda Hofstad
Helleland
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oslo, 05.02.2021

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 67 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen hørselshemmet er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse.

Innspill til statsbudsjettet for 2022

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) ønsker med dette å overbringe våre innspill til statsbudsjettet for 2022.

HLF ber om at:

- Det bevilges 200 mill. kroner årlig til veikart for en universelt utformet nærskole 2020-2030. Disse øremerkede stimuleringsmidlene skal gå til kartlegging av status, planlegging og aktuelle tiltak i tråd med kostnadsestimatet i den samfunnsøkonomiske analysen² og at det settes en tidsfrist for oppgradering.
- Det settes av midler til å gjøre IKT-løsninger universelt utformet, som for hørselshemmede innebærer blant annet teksting.
- Det etableres en sikker, elektronisk kommunikasjon med alle offentlige organer.
- Regjeringen styrker tilsynsmyndigheten for universell utforming av IKT-løsninger under det nye Digitaliseringsdirektoratet, med 10 millioner
- Regjeringen bevilger 50 millioner til et prøveprosjekt, samt frikjøp av lisenser for eksisterende teknologi til fritt bruk for befolkningen.
- HLF ber om at funksjonshemmede prioriteres i bevilgninger til digital opplæring av eldre, slik at de kan mestre digitale barrierer som skapes av funksjonshemmingen. HLF ber om øremerkede midler til en søknadsordning til funksjonshemmedes organisasjoner, fordelt av Bufdir, for å avholde slike kurs.

Universell utforming

Veikart universelt utformet nærskole 2030

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sektoransvar for Plan- og bygningsloven, samt teknisk forskrift som stiller krav til skolebygg. Departementet har virkemidlene for å stille krav til tidsfrister, samt oppgradering av eksisterende skolebygg.

Norge har også vedtatt FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, der tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene. Hørselshemmede barn og unge er avhengig av at skolebygningene er universelt utformet. Det vil si skoler med gode lyd og lysforhold. Skoler med høyttalersystem som sikrer god lyd til alle, og teleslynger til elever som bruker høreapparat. Dette vil sikre inkludering og gode læringsbetingelser for denne elevgruppen, men det gir også gode gevinster for andre elever.

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the NordTrøndelag Hearing Loss Study. Int J Audiol. 2005; 44, 213-230.
http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25.6102&MainContent_6263=6496:0:25.6109&Content_6496=6178:50246:25.6109:0:6562:14:::0:0

² Samfunnsøkonomisk analyse av universelt utformet grunnskole i 2030. Rapport utarbeidet for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet Oslo Economics, oktober 2018
<https://osloeconomics.no/wp-content/uploads/Samfunns%C3%B8konomisk-analyse-universelt-utformet-grunnskole-2030.pdf>

I 2018 kom forslag til en nasjonal plan for å oppgradere alle grunnskolenes bygg og uteområder, kalt Veikart universelt utformet nærskole 2020-2030. Målet med planen er at alle barn skal gå på sin nærskole innen 2030. En samfunnsøkonomisk analyse av veikartet utført av Oslo Economics i oktober 2018, viser at å gjennomføre planen for universell utforming av skoler 2020-2030 har betydelige nyttevirksomheter, og at den samlede nytten for den store gruppen av ansatte, elever og besøkende på grunnskoler er antageligvis er nok til å forsvare kostnaden. I tillegg kommer en betydelig nytteverdi for dem med særlige utfordringer som i dag opplever utenforskap, både knyttet til deltagelse i arbeidslivet og opplevd livskvalitet, og verdien av at foresatte og kommunalt ansatte slipper å måtte gjennomføre krevende prosesser hver gang et barn med særskilte utfordringer skal begynne på skolen.

Innspillet er også sendt Kultur- og likestillingsdepartementet som er ansvarlig for politikken for funksjonshemmede og ny handlingsplan for universell utforming, samt Kunnskapsdepartementet som har ansvar for skole- og utdanningspolitikken.

HLF ber om at:

- Det bevilges 200 mill. kroner årlig til veikart for et universelt utformet nærskole 2020-2030. Disse øremerkede stimuleringsmidlene skal gå til kartlegging av status, planlegging og aktuelle tiltak i tråd med kostnadsestimatet i den samfunnsøkonomiske analysen og at det settes en tidsfrist i forskrift for oppgradering.

Universell utforming av IKT

Digitale skiller oppstår lett om det ikke arbeides aktivt med å utjevne forskjellene. Derfor må IKT-løsninger være universelt utformet og det må gis opplæring i bruk av disse. Koronapandemien har vist at det er mange digitale barrierer for hørselshemmede, blant annet manglende muligheter for teksting i digitale møteplattformer som Teams, Zoom med flere. I forbindelse med utvikling og satsing på IKT-løsninger er det særdeles viktig at det stilles krav til universell utforming av tjenestene. Dette må også inkludere tiltak for hørselshemmede. Alle videoer må tekstes, både ferdigproduserte og direkte sendte. Hvis det legges ut lydfiler må disse ha en vedlagt tekst som gir samme informasjon.

Covid-19 situasjonen har vist oss at hensynet til hørselshemmedes behov for tekst ikke har blitt ivarettatt. Hørselshemmede har erfart å få informasjon senere enn andre, men kanskje mest sårbart, å ikke bli hensyntatt i digital toveiskommunikasjon med det offentlige. For eksempel har ikke digitale videokommunikasjonsplattformer til bruk i helsevesenet adgang til verken chat, eller bruk av skrivebrev fra NAV.

HLF mener all kommunikasjon med det offentlige må tilbys i skriftlig form på en rask og sikker måte, for eksempel SMS med legekontoret eller chat/ e-post med NAV ved ikke-sensitive henvendelser. For sensitive henvendelser er Helsenorge.no, i regi av E-helsedirektoratet, en god løsning for sikker skriftlig kommunikasjon med helsetjenesten. Hørselshemmede og befolkningen for øvrig må kunne konsultere alle deler av norsk forvaltning gjennom elektronisk kommunikasjon via MinID.

HLF ber om at:

- Det settes av midler til å gjøre IKT-løsninger universelt utformet, som for hørselshemmede innebærer blant annet teksting.
- Det kommer på plass en sikker, elektronisk kommunikasjon med alle offentlige organer.

Styrket tilsynsmyndighet for universell utforming av IKT

Universell utforming av IKT-løsninger er bra for alle. Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med universell utforming av IKT-løsninger. Deres statusrapport for 2018, viste at kun 60 prosent av målingene var i samsvar med lovpålagte krav. Det kommer nye krav gjennom EUs webdirektiv. Fra 2021 vil kravet om universell utforming gjelde alle løsninger rettet mot allmennheten, ikke kun nye løsninger slik det har vært frem til nå. Vi ber derfor at tilsynet for universell utforming styrkes ytterligere, slik at de kan gjennomføre flere tilsyn i tråd med lovverket utvidelse. Universell utforming av IKT for hørselshemmede handler om tilgang til informasjon og kommunikasjon på tekst og visuelt fremstilt, blant annet krav til teksting av videoer.

Norske myndigheter ble i 2018 eksaminert av FNs komité for personer med nedsatt funksjonsevne. De har anbefalt norske myndigheter å bruke sanksjonsmuligheter for bedre etterlevelse av artikkel 9 (Tilgjengelighet) i FNs konvensjon for rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Digitaliseringsdirektoratet har allerede i dag anledning til å gi bøter til virksomheter som ikke oppfyller krav til universell utforming av IKT-løsninger rettet mot allmennheten. Erfaring med tilsyn av både SAS og Askøy kommune viser at bøtelegging er et effektivt tiltak for å sikre bedre etterlevelse av loven.

HLF ber om at:

- Regjeringen styrker tilsynsmyndigheten for universell utforming av IKT-løsninger under det nye Digitaliseringsdirektoratet, med 10 millioner

Satsning på automatisk tale til tekst-teknologi på alle norske målføre

For hørselshemmede er manglende universell utforming en stor barriere, særlig mangel på teksting og tale til tekst-teknologi. Covid-19-pandemien har avdekket et stort behov for automatisert teknologi for overføring av tale til tekst. Eksempler er webinarer, digitale forelesninger og møter. HLF mener det tar for lang tid å fremskaffe dette på norsk om det skal være opp til kommersielle aktører å være driverne i denne utviklingen. Skal vi kunne få automatisert tale til tekst-teknologi på nynorsk, samisk og de målføre som finnes i Norge trengs det en statlig satsning med tilhørende investering.

Dette er også spilt inn til kulturdepartementet og deres arbeid med ny handlingsplan for universell utforming.

HLF ber om at:

- Regjeringen bevilger 50 millioner til et prøveprosjekt, samt frikjøp av lisenser for eksisterende teknologi til fritt bruk for befolkningen.

Digital kompetanse hos hørselshemmede

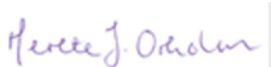
Det er positivt at det settes av midler for å få flere eldre til å mestre bruk av teknologi og IKT-løsninger. HLF vil understreke viktigheten av at kurs som får støtte fra det offentlige er åpne og tilgjengelige for alle, inkludert hørselshemmede. I dag er mangel på universell utforming av IKT-løsninger, herunder mangel på teksting og tale-til-tekst-løsninger, årsaker til at mange hørselshemmede eldre ikke tar i bruk digitale løsninger. De digitale barrierene hørselshemmede møter kan føre til isolasjon og ensomhet, og i forbindelse med koronapandemien risikerer eldre hørselshemmede dette i enda større grad enn tidligere fordi løsningene som finnes i dag ikke er universelt utformet. Hørselshemmede eldre må få kunnskap om og hjelp til å håndtere barrierer innenfor IKT-feltet, slik som for eksempel manglende teksting. HLF mener det må settes av øremerkete midler til dette formålet.

HLF ber om at:

- HLF ber om at funksjonshemmede prioriteres i bevilgninger til digital opplæring av eldre, slik at de kan mestre digitale barrierer som skapes av funksjonshemmingen. HLF ber om øremerkete midler til en søknadsordning til funksjonshemmedes organisasjoner, fordelt av Bufdir, for å avholde slike kurs.

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet med statsbudsjettet for 2022. Ved spørsmål eller kommentarer kontakt interessepolitisk seniorrådgiver Marte Oppedal Vale på vale@hlf.no eller 997 15 635.

Med vennlig hilsen

Merete J. Orholm
Politisk sjef

Marte Oppedal Vale
Interessepolitisk seniorrådgiver